

DET KAN IKKE SKE I DANMARK - Jødernes flugt til Sverige 1943, Herbert Pundik, Systime, 176 sider, 160 kr. (ekskl. moms)

Anmeldt af Kristine Traun-Terkelsen

Dette materiale henvender sig i følge Pundik til unge mennesker, for hvem besættelsestiden er fjern fortid. Jeg vil mene, at materialet egner sig bedst til gymnasieklasser, men uddrag fra bogen vil sagtens kunne bruges til grundskolens ældste klasser.

Layoutet er enkelt med sort-hvide billeder. For elever i gymnasiet og de ældste udkolingsklasser er det ikke bogens layout, der indbyder til læsning. Omvendt står det til med indholdet.

Materialet er en stor samling af erindringer. Dette gør indholdet meget intenst, nærværende og dramatisk. Sproget er naturligt meget subjektivt, og sammen med fortællerkommentarerne, bliver indholdet interessant at læse. Der er mange eksempler på øjenvidneberetninger, set fra forskellige vinkler; fra den danske jøde, der flygter, over den danske jøde, der endte i koncentrationslejr, til den unge pige, som hjalp ved udslibningerne ved Gjorslev Strand, fiskeren, der tog den farlige tur over sundet til Sverige, samt lægen i Sverige, der tog i mod de danske jøder.

Der er altså rigtig mange vinkler at tage fat på, men i forhold til, at materialet er henvendt elever, så er der nok for mange erindringer, der tjener samme formål. Jeg tror, eleverne vil opnå ligeså mange "krummetær"-oplevelser samt opnå et grundlag for diskussion med blot nogle få erindringer frem for dem alle.

Ud over erindringerne, som fylder meget i materialet, er der også afsnit, der fortæller, hvorfor de danske jøder undgik holocaust; herunder samarbejdspolitikken, der beskyttede jøderne og Werner Best og G. F. Duckwitz, som sørgede for, at de danske politikere fik besked om den planlagte jødeforfølgelse i oktober 1943. Ligeledes har Pundik afsnit, som fortæller om de mange danskere, som stod parat til at hjælpe jøderne over sundet.

De danske jøder, som kom til Theresenstadt, bliver også nævnt i materialet, og hvordan det lykkedes hele krigen igennem, at behandle de danske jøder "godt" og holde dem i live, hvilket resulterede i, at 99 % af de danske jøder overlevede 2. verdenskrig.

Afslutningen på bogen er rigtig spændende. Pundik fortæller ærligt, hvordan han med skam ser tilbage på befrielsesdagene, hvor han sammen med den danske brigade lod sig hylde som sejrherre til trods for, at han ikke har affyret andet end et vådeskud, der nær kostede hans bedste ven livet, og hvordan de dernæst hånede de slagte tyske soldater over grænsen til et ruineret Tyskland. Dette afsnit er utrolig veloplagt ift. at få eleverne til at arbejde med den kollektive erindring i Danmark under anden verdenskrig. Undervejs i materialet bliver der lagt op til at arbejde med kontra-faktiske spørgsmål, såsom "*hvad nu hvis Hitler ikke var kommet til magten?*".

Bogens pædagogiske efterskrift er meget kort. Spørgsmålene er dog velvalgte og lægger op til, at eleverne skal arbejde med erindring som kilde. Jeg savner dog flere pædagogiske overvejelser ift. mål og aktiviteter i undervisningen. Tidstavlen sidst i materialet giver et fint overblik over 2. verdenskrig forløb i Tyskland/Europa og i Danmark.

Samlet set er der tale om et undervisningsmateriale, der vinder på de engagerende øjenvidneberetninger og den stærke afslutning, men som kræver en kritisk kurator i form af læreren, da layoutet og tendensen til for meget af det gode truer med at tage pusten fra førstnævnte.